

ZEMĚPIS

1) Geografie a kartografie

- definice geografie, její předmět, funkce a význam, základní rozdělení
- kartografie – definice, vznik a tvorba mapy a její obsah, druhy map
- kartografická zobrazení, měřítko mapy
- zeměpisné souřadnice – zeměpisná šířka a délka, definice, rovnoběžky a poledníky
- dálkový průzkum Země

Vybrané pojmy: hypsometrie, vrstevnice, generalizace map, fotogrammetrie, GIS, GPS...

2) Země jako vesmírné těleso

- Země jako součást vesmíru - Sluneční soustava
- tvar a rozměry Země
- pohyby Země a jejich důsledky, slunovraty a rovníkosti, Coriolisova síla
- Měsíc, měsíční fáze, slapové jevy
- místní čas a pásmový čas, časová pásma, datová hranice, letní a zimní čas

Vybrané pojmy: heliocentrismus, barycentrum, skočný a hluchý příliv, Greenwich, přísluní a odsluní...

3) Atmosféra, počasí a podnebí

- složení a vertikální stavba atmosféry,
- počasí, meteorologie a základní meteorologické prvky – teplota, srážky, tlak, vítr
- podnebí a podnebné pásy, klimatogeografičtí činitelé, kontinentalita a oceanita klimatu
- všeobecný oběh atmosféry

Vybrané pojmy: skleníkový jev, tropické cyklóny, pasáty a monzuny, srážkový stín, föhn...

4) Hydrosféra

- zásoby vody na Zemi, hydrologický cyklus
- oceány - vlastnosti mořské vody, pohyby, mořské proudy a jejich vliv na klima
- vodstvo na pevnině - rozložení vody na pevnině
- povrchová a podpovrchová voda
- stojatá voda – jezera, přehradní nádrže a rybníky

Vybrané pojmy: El Niño, artéská pánev, říční síť, povodí, rozvodí, úmoří, průtok, salinita...

5) Litosféra a globální tektonika

- definice litosféry, endogenní síly, geomorfologický cyklus
- litosférické desky a utváření kontinentů
- tektonická a horotvorná činnost, zemětřesení a vulkanismus
- středoocéánské hřbety a příkopové propadliny, hlubokooceánské příkopy, transformní zlomy

Vybrané pojmy: tektonika, subdukce, rift, stratovulkán, hypo a epicentrum, pyroklastika, kaldera...

6) Litosféra a reliéf - exogenní činitelé

- exogenní činitelé a jejich vliv na zemský povrch, zvětrávání, eroze, usazování
- krajinnotvorné procesy podmíněné činností gravitace, vody, ledu a větru
- pevninský a „oceánský“ reliéf, členění krajiny podle nadmořské výšky a převýšení

Vybrané pojmy: kras a krasové jevy, kar, moréna, bludné balvany, spraš, meandry, delta, šelf...

7) Přírodní krajiny

- hlavní typy biotů (velké krajinné ekosystémy), biomy typické pro jednotlivé klimatické pásy
- desertifikace a faktory podmiňující vznik bezlesí
- výškové vegetační stupně
- krajina přírodní a kulturní

Vybrané pojmy: biosféra, biodiverzita, pampa, llanos a campos, prairie, permafrost, tajga, sukulent, epifyt...

8) Pedosféra a primární sektor

- vznik a složení půdy, půdotvorní činitelé
- půdní druhy a půdní typy, půdní horizont a profil, úrodnost půd
- primární sektor – odvětví, vývoj, porovnání s ostatními sektory nár. hospodářství
- zemědělství extenzivní a intenzivní, živočišná a rostlinná výroba – hlavní světové oblasti a plodiny

- významná naleziště hlavních nerostných surovin

Vybrané pojmy: matečná hornina, půdní humus a edafon, půdní eroze, fosilní paliva, OPEC...

9) Sekundární sféra světového hospodářství

- průmysl, jeho rozdělení a charakteristika
- vývoj průmyslové výroby, industrializace
- hlavní průmyslové makroregiony, lokalizační faktory průmyslu
- změny v odvětvové a územní struktuře, restrukturalizace průmyslu a rozvoj IT

Vybrané pojmy: energetika, petrochemie, NIZ a asijské tygři, Silicon Valley...

10) Obslužná sféra, její funkce a složky

- vymezení sektoru služeb a zastoupení sektoru služeb v národních ekonomikách, vývoj zaměstnanosti
- kvartérní sektor
- zahraniční obchod – srovnání vyspělé x rozvojové země
- doprava – druhy, hlavní dopravní cesty
- cestovní ruch a hlavní oblasti cestovního ruchu

Vybrané pojmy: globalizace, saldo zahraničního obchodu, země levné vlajky, UNESCO, TGV...

11) Lidé na Zemi – vývoj a struktura obyvatelstva

- demografie a vývoj počtu obyvatel na Zemi
- územní rozložení obyvatelstva, hustota, hlavní jádrové oblasti
- rasové složení populací jednotlivých kontinentů včetně „kolonizačních“ změn
- nejrozšířenější světové národy a jazyky
- hlavní světová náboženství

Vybrané pojmy: demografická revoluce, Afroameričané, Aborigines, sekularizace...

12) Lidé na Zemi – pohyb obyvatelstva a sídla

- věkové složení obyvatelstva, srovnání věkové struktury populací vyspělých a zaostalých zemí
- přirozený přírůstek a úbytek obyvatelstva, věková pyramida
- migrace – příčiny a důsledky, hlavní migrační trasy minulosti a současnosti
- urbanizace a sídelní systémy, hlavní světové megalopolis

Vybrané pojmy: urbanizace, konurbace a aglomerace, jádrové a periferní oblasti...

13) Afrika – islámské země, státy černé Afriky, JAR

- vymezení polohy kontinentu a jednotlivých regionů
- přírodní poměry
- obyvatelstvo – demografie, územní rozložení, rasové složení
- hospodářská charakteristika regionů a porovnání, příčiny chudoby, migrace
- globální problémy světa na příkladu Afriky

Vybrané pojmy: SAHEL, Maghrib, afrikánština, apartheid, Sanové...

14) Amerika – Anglosaská Amerika (USA, Kanada)

- geografické a jazykové členění Ameriky
- přírodní poměry Severní Ameriky
- charakteristika obyvatelstva – rasové složení, migrace, urbanizace
- charakteristika státního zřízení a hospodářství USA a Kanady, hlavní hospodářské oblasti

Vybrané pojmy: BosWash a SanSan, hispánci, pšeničný a kukuřičný pás, Silicon Valley...

15) Latinská Amerika

- poloha a vymezení regionu, přírodní podmínky
- obyvatelstvo – územní rozložení, rasové a jazykové složení, přirozený přírůstek a migrace
- hospodářská charakteristika regionu, porovnání hlavních regionů
- celková charakteristika vybraných zemí

Vybrané pojmy: tepui, Altiplano, Itaipú, pampa, llanos a campos, mestic, mulat, NIZ, slum, conquistador...

16) Austrálie, Nový Zéland a Oceánie

- základní vymezení a rozčlenění regionu
- přírodní podmínky
- obyvatelstvo – rasové složení, hustota osídlení a územní rozložení

- celková hospodářská charakteristika, politicko-administrativní uspořádání
- Vybrané pojmy: Aboriginales, Maorové, endemity, Commonwealth, Rapa Nui...

17) Východní Asie (Čína, Japonsko, Korea)

- celková charakteristika a vymezení regionu, přírodní podmínky
 - obyvatelstvo – rasové složení, územní rozložení, migrace
 - srovnání ekonomik
 - státní a politické zřízení jednotlivých zemí, situace na Korejském poloostrově, postavení Taiwanu
- Vybrané pojmy: ČLR x ČR (Taiwan), politika jednoho dítěte, autonomní oblasti, Ujguři, zaibecu...

18) Jižní a jihovýchodní Asie

- celková charakteristika a vymezení regionů, hlavní státy
 - přírodní poměry
 - Asijský tygř – ekonomické poměry
 - Země bývalé britské Indie – příčiny rozdělení, celkové srovnání (vyznání, jazyky)
 - Indie: demografie, tradice a současnost, sociální a hospodářské kontrasty
- Vybrané pojmy: islámský fundamentalismus, kasty, zelená revoluce, industrializace, Bollywood...

19) Jihozápadní Asie

- vymezení regionu a jeho základní rozčlenění
 - stručná charakteristika přírodních poměrů, obyvatelstva a ekonomiky
 - Izrael a Palestina: celková charakteristika, vzájemné postavení, příčiny vzniku konfliktu
 - Turecko – euroasijská lokální velmoc
 - země Perského zálivu - společné znaky a specifika
- Vybrané pojmy: šíité x sunnité, OPEC, šaría, pásmo Ghazy a Z břeh Jordánu, sionismus, Mekka...

20) Ruská federace, země Střední Asie a Zakavkazska

- vymezení regionu a přírodní poměry
 - Rusko: zvláštnosti země, celková politická a hospodářská situace, charakteristika obyvatelstva
 - rozdělení a srovnání evropské a asijské části + hlavní hospodářské oblasti
 - země Střední Asie a Zakavkazska – vymezení regionu, politická situace
- Vybrané pojmy: SSSR, oligarcha, Bajkonur, Kuzbas a Donbas, BAM a TSM, Abcházie...

21) Jihovýchodní a východní Evropa (Balkánské země + Ukrajina, Moldavsko, Bělorusko)

- vymezení regionů a jejich stručná charakteristika
 - přírodní poměry
 - hospodářská charakteristika (společné znaky a specifika), vztah s EU
 - etnická a náboženská skladba obyvatel, příčiny konfliktů
- Vybrané pojmy: Donbas, Krym, Jugoslávie, Kosovo, Srebrenica, Podkarpatská Rus ...

22) Severní Evropa a pobaltské země

- vymezení regionu a jeho stručná přírodní charakteristika (spol. znaky a specifika)
 - obyvatelstvo – jazykové složení, územní rozložení
 - hospodářská situace včetně srovnání ekonomik, členství v EU a NATO
- Vybrané pojmy: fjord, Kiruna, Narvik, Laponsko, Öresund, baltský tygr, digitalizace...

23) Jižní Evropa

- vymezení regionu a jeho stručná přírodní charakteristika
 - hospodářská charakteristika (spol. znaky a specifika)
 - obyvatelstvo – národnostní složení a rozložení (oblasti jádrové a periferní)
 - administrativní a jazykové členění Španělska
- Vybrané pojmy: separatismus, Baskicko, Costa Brava, Makedonie...

24) Západní Evropa - Spojené království a Irsko

- Spojené království jako globální velmoc - celková charakteristika země,
 - státní zřízení, hospodářství, charakter jednotlivých regionů, restrukturalizace hospodářství
 - Ulster a Irsko – podstata konfliktu
 - Irsko – ekonomika: příčiny dynamického rozvoje „keltského tygra“
- Vybrané pojmy: IRA, Brexit, Midlands a Highland, Commonwealth...

25) Západní Evropa - Francie a Benelux

- poloha regionu, specifika přírodních podmínek
- charakteristika obyvatelstva
- ekonomická charakteristika, příčiny vyspělosti
- nejvýznamnější regiony Francie

Vybrané pojmy: Evropská integrace, Azurové pobřeží, TGV, polder, Randstad Holland...

26) Střední Evropa - Německo a alpské země

- vymezení regionu a jeho stručná charakteristika, přírodní poměry, obyvatelstvo
- Německo: celková charakteristika země včetně administrativního členění a ekonomiky, vývoj po 2. sv. válce a jeho důsledky: územní i ekonomické změny, hlavní jádrové oblasti
- Alpské země - přírodní poměry a jejich vliv na zaměření ekonomiky, politicko-administrativní uspořádání, příčiny vyspělosti

Vybrané pojmy: kanton, přímá demokracie, Porúří, NDR a SRN...

27) Střední Evropa - země V4 (Polsko, Slovensko, Maďarsko)

- objasnění pojmu a postavení zemí Víšegrádské čtyřky v EU
- vymezení regionu a jeho stručná charakteristika, přírodní poměry
- celkové srovnání zemí, obyvatelstvo, jazyky, ekonomika, hlavní jádrové a periferní oblasti
- územní a národnostní změny ve 20. století

Vybrané pojmy: Horní a Dolní Slezsko, Horní Uhry, Katyně, Trojměstí...

28) Integrovační procesy v Evropě. Hlavní mezinárodní politické a hospodářské organizace ve světě.

- vývoj a cíle evropské integrace, instituce EU a jejich kompetence
- srovnání hospodářské situace jednotlivých zemí vymezení nejchudších a nejvyspělejších oblastí
- příklady další integračních seskupení (NAFTA, G 7, G 8 a G 20, BRIC)

Vybrané pojmy: eurozóna, Maastrichtská a Schengenská dohoda, euroregiony, Štrasburk

29) ČR – přírodní podmínky

- poloha ČR, výhody a nevýhody
- utváření reliéfu, rozdělení do 2 hlavních oblastí podle stavby a stáří
- vodstvo, klima (rozložení srážek, teploty) a vegetace
- přírodní zdroje a ochrana přírody

Vybrané pojmy: Český masiv, hlavní evropské rozvodí, srážkový stín, CHKO a NP...

30) ČR – administrativní členění ČR, socioekonomická charakteristika

- státní zřízení, historické a administrativní členění ČR, vývoj a hlavní změny během 20. století
- obyvatelstvo a sídla (demografie, rozložení, národnostní a náboženské složení, migrace)
- hospodářství ČR – struktura ekonomiky a její specifika, hlavní odvětví, jádrové a periferní oblasti

Vybrané pojmy: ČSSR, Sudety, Podkarpatská Rus, privatizace, TPCA, ČEZ...